

ФАНИ ПОПОВА-МУТАФОВА ОСЛАВА

chitanka.info

Мълвата надвисна връз плодната и слънчева страна като тъмносин буреносен облак: верингите идат!

И всеки бързаше да спаси живота си, напущаше дом и стока, зарязваше лозя и ниви, бягаше към непристъпни планини, към непроходими гори. Селищата обезлюдяваха, мелниците спираха да работят, заглъхваше шумът на станове, житото се изронваше неожънато. Защото там, където стъпваше кракът на грабителя, там не оставаше камък връз камък, огън изпепеляваше градове и плаки, меч посичаше всичко живо.

Когато старият Воденски княз дочу грозната вест, нито за миг той не се поколеба. Остави ширните си имоти, богатия и старинен дом на прадедите, многобройните стада, пълните с жребци яхъри. Той бързаше да спаси здраво и непокътнато най-скъпото си съкровище; едничката си дъщеря Светослава.

Неспирно препускаха конете към спасителните гърла на Стара планина. Само там те можеха да бъдат уверени, че са избавили живота си — в непристъпните стражници на стръмните приоблачни висини. Будимир и дъщеря му се надяваха, че ако до залез-слънце зърнат гладките шлемове на хан Борисовите войскари, злото ще ги е вече отминало. Долу, в най-южните предели на българската държава, граничните гарнизони дебнеха пиратските шайки и безмилостно ги унищожяваха. Ала верингите бяха ловки и хитри нападатели. Ако ги пресрещнеха от юг, те заобикаляха и нападаха от север. Явяваха се внезапно и тъй внезапно изчезваха към лагера си, разположен край морето, отвличайки със себе си плячка и роби. А когато забележеха, че царски войски приближават, бързо натоварваха всичко на корабите си и изчезваха.

Беше горещ летен ден. Двата бегачи, заградени от дружина верни слуги, летяха на дребните си жилави коне, сред облаци прах. Само там, под закрилата на Стара планина щяха да се почувствуват спасени. Полето беше тихо и безлюдно. Всеки се бе изпокрил в дома си или бе забегнал в горите. Никой не дръзваше да прибере буйно извисилите се посеви, да окоси гъсто израслите ливади. Тук-там някои любопитни се опираха пред вратите на дома си, дигаха длан над очи, за да различат по-ясно препускащите конници. Мълвата не беше още стигнала до тях. Но само и един знак с ръката стигаше, за да

отгатнат зловещата истина. И те се втурваха към къщи да дигат тревога, да скрият някоя скътана жълтица, да приберат децата си.

От къде се яви грозната напаст, как връхлетяха на тази неочаквана среща, никой не би могъл да каже. Друмът почваше стръмно да се издига, заграден от двете страни с ниски храсти. Какво имаше зад него — не се виждаше.

Изведнъж на превала изникна, сякаш гъста тъмна гора, дружина непознати конници. Късите им копня лъщяха на слънцето. Високите бронзови шлемове, извити като дъга над главата, закриваха с тясна ивица челото и носа на чудните, непознати люде.

Българите едва успяха да извикат: веринги! — и гласът им замря, скован от леден ужас. Грабителите препускаха от двете им страни, обградиха ги, приближиха с дигнато оръжие. Полето се изпълни с грозните им крясъци.

Завърза се кратка безмилостна борба. Князът падна на земята с промушени гърди и смазан череп. Конят му се гътна до него, сред тъмна локва кръв. Някои от слугите останаха убити край мъртвия си господар. Другите бяха навързани във верига и отидоха да увеличат дългата върволица пленници, които скоро се появиха на превала, обкръжени от въоръжени веринги.

Светослава още размахваше остра кама и се бранеше от нападателите, които се мъчеха да я заловят, без да я ранят. Най-накрая извиха ръцете ѝ назад, точно в мига, когато тя щеше да прободете сърнето си, обезоръжиха я, оковаха ръцете и краката ѝ във вериги, качиха я на една от колите, гдето имаше няколко млади жени и девойки: най-хубавите.

След това с диви неразбрани викове шибнаха конете и полетяха по гладкия друм. Вредом, където минеха, след тях избухваха пламъци, оставаха купчини мъртъвци, разрушени селища, плячкосани имоти.

Станът им беше разположен край морето, до самия бряг. Три дълги, тесни галери се люлееха край брега. Във всяка галера бяха наредени върху осем пейки, по четири на редици, тридесет и двама роби-гребци, които всеки миг бяха готови да потеглят. На първата галера бе натоварена плячката, във втората бяха робите, третата бе за викинга и войските му.

Когато пренесоха и последната плячка, верингите се събраха на съвет.

Седнала на земята, отрупана с тежки желяза, Светослава слушаше кратките им чудновати крясъци, а морният ѝ взор неволно се извърщаше назад, към родината, която никога вече нямаше да види.

Някои от верингите искаха вече да се отплува, защото войските на българския хан можеха всеки миг да ги издебнат. Други настояваха да прибягат до едно близко селище, в което имало люде, богати с бисер и злато.

Най-накрая заговори викингът. Гласът му бе едър и звучеше като призив от рог. Неволно Светослава извърна лице към него. Видя един много висок момък с червеноруси коси, които се спущаха на лъскави потоци чак до кръста му. Ленената му туника стигаше под коленете. Той бе сложил десница връз дръжката на широкия си меч, а лявата ръка небрежно бе подпъхнал в колана си от железни халки. Сякаш почувствувал погледа на девойката, той полека обърна главата си към събрания куп пленници.

Високият му шлем блесна, отразил последните лъчи на слънцето. От двете страни на металната ивица, която закриваше носа му, две яснозелени зеници отпавиха към робинята пронизващ взор.

Светослава трепна, сякаш ударена с остър кинжал, сведе чело. Безмилостен и жесток бе погледът на северняка. А тя бе помислила за миг да се хвърли пред нозете му, да изпроси свободата си в родната пръст, където отдавна почиваше майка ѝ.

Отекнаха далечни викове. Долетяха двама веринги с потънали в пяна коне, свели чело до гривите им. Хвърлиха юздите в ръцете на притекли се другари:

— Българите идат!

Сякаш разсърдени, разбунени пчели, северняците се засуетиха с остри и къси заповедни викове из стана. За няколко мига брегът се очисти, гребците ловко и чевръсто завъртяха дългите гребла и тежко натоварените ладии се понесоха по гладката вода.

Когато българската конница се показа връз далечните хълмове и изпълни крайбрежието с гневен вик и конски тропот, трите галери, с красиво извити нос и кърма, изглеждаха в синьо-зелените далечини като три дребни точки.

Пътят бе дълъг. Морето спокойно, посипано с пъстри блясъци. Освободена от веригите си, Светослава седеше безмълвна и

неподвижна до самия преден край на галерата, която носеше викинга и другарите му.

Богатото ѝ облекло, чудните скъпоценности, които бяха намерили скрити в дрехите ѝ, показваха, че пленницата е от знатен и богат род, затова бяха свалили от нея тежките жезла, позорен белег на робството — и я бяха оставили в галерата на вожда. Подпряла глава връз изрязания от дъб дракон, който украсяваше носа на галерата, младата девойка отказваше мълчаливо да приеме вода и хляб. До нея бяха оставили двама верни стражи, които не изпущаха и най-малкото ѝ движение.

Харалд Харфагер застана пред пленницата и каза няколко думи на онова неразбрано наречие, което говореха норгите. Подаде ѝ хляб и риба, поднесе към устните ѝ канче топла, блудкава вода. Светослава пребеля, затвори очи, поклати глава.

— Какво искаш? Какво да сторя, за да бъдеш доволна? — попита отново той с приятен, любезен глас.

Ала тя не разбираше думите му и посърналото ѝ чело се сведе още по-ниско.

Тогава викингът сякаш се досети. Заповяда да спрат галерата. Посочи с ръка към далечните брегове. И отново попита.

Очите на българката се оживиха. Тъмни и лъскави, те се спряха за миг в безкраен копнеж към сушата, след това се втренчиха в тясното, голобрадо, загоряло от морските ветрове лице на викинга. Блясъкът им угасна.

Да се върне? При кого? Нямаше вече баща. Майка ѝ бе умряла отдавна, нито брат и сестра щяха да я посрещнат, нито верни слуги. Позорът на отвличането щеше да тегне през цял живот над младата ѝ глава. Да се върне... Защо? По-добре далеч от дома, където бе отраснала безгрижна и щастлива, където сега я очакваше само запустение и скръб. А тялото на баща ѝ отдавна ще са го вече разкъсали планинските орли.

Дали тази беше истинската причина, гдето Светослава поклати глава и пое канчето с топлата, нечиста вода? Може би и тя самата не би могла да каже в този миг: истината бе още далеч от опустошената ѝ душа.

Харалд Харфагер се отдалечи доволен. Лицето му бе щастливо усмихнато. Той коленичи пред дървеното изображение на Один и

въздаде хвалебствия за сполучливия излет.

Пътят бе дълъг. Морето бе светло и синьо. А в галерата пътуваха един млад момък и една млада девойка. Той бе израсъл на север, край снежните фиорди, тя бе родена в топлия и слънчев юг, нито една дума не разбираха от чудноватите си наречия, той бе господар, синът на могъщ и славен конунг, а тя бе робиня. Само очите им говореха безмълвно една вечна приказка.

Но през една беззвездна вечер водите се разбуниха мрачни, черни. Трите галери почнаха да се подмятат като леки перца връз огромните вълни. Писъци и молби отекнаха към блесналия в светкавици небосвод. Заклинаха с отчаяна надежда имената на Тангра и Тор, на Один, Перун и на Сварог, на Морена, властницата над смъртта. Норги, славяни и българи, всеки на своя език призоваваха могъщата сила, която разполага с милост и правда над морските съдбини. Между тях само Светослава тайно се молеше с кръстния знак на християните. Защото неотдавна в бащината ѝ земя бяха минали ученици на мъдрия старец Климент и бяха разнесли, заедно с Кириловото писмо, и новата вяра.

Викингът подири в хаоса от блъскащи се тела младата пленница, притисна я силно и крепко до гърдите си, скри лицето ѝ в дрехата си, като на малко безпомощно дете. А гласът му отекваше сред грохота на бурята, надвишаваше я, гърмеше, раздаваше една след друга заповеди: към кормчиите, към гребците, към другарите. С рог до устата първият му помощник предаваше на другите галери условните знаци.

На разсъмване, когато небето и морето пламнаха алени от изгряващото слънце, греблата на робите дружно и ловко загребваха дълбоко в укротените води и с чудна бързина приближаваха към далечната си снежна земя.

Когато пристигнаха на пристана в родния фиорд, тъжна вест порази завръщащите се странници: младият конунг бе починал от ненадейна, невярна болест. Затова сега на негово място трябваше да приеме жезъл и владетелски венец по-младият му брат; Харалд Харфагер.

От този ден нататък дръзкият мореплавател трябваше да се откаже от дългите и опасни странствования, с които изпълваше копнежа на буйната си млада кръв. Защото у норгите само първородните синове приемаха бащиното наследство, за да не се дели

имотът и богатството, което през векове дедите бяха събирали капка по капка. А останалите мъжки потомци, многобройни и лишени от възможност да изкарват препитанието си в родния дом, заминаваха за далечни страни и се връщаха с богата плячка, или пък оставаха в тия непознати краища, заселваха семейства и близки, образуваха цъфтящи и могъщи колонии.

Младият нов конунг отдаде чест на боговете в свещената гора, посече в тяхна слава и за благодарност от благополучното завръщане в родината — два ясносиви коня. След това замина към земята на даните, за да съгледа внучката на конунг Гъотрик.

Майка му, благонравната Тира, чакаше край заснежения прозорец, въздишаше и предеше. Каква ли мома щеше да ѝ доведе буйният и необуздан Харалд? Даните бяха своенравни, горди и упорити... Ала тя бързаше да се довърши всичко за посрещането на младата невеста: помощниците и робините тъчаха и везаха, мажеха и шиеха. Ден и нощ не спираше работата в голямата дървена къща.

Младият конунг се върна сам. Внучката на Гъотрик не умеела хубаво да преде, нито знаела да се смее, нито да пее и чурулика като млада девойка.

В това време откъм широката стая на тъкачките ехтеше свежиет и волен глас на чернооката българска княгиня. И всички се заслушаха със затаен дъх в прекрасната песен, макар и да не познаваха чудните ѝ думи.

Старата кралица се усмихна и поклати глава.

Тогава Харалд Харфагер замина за земята на швендите. Но когато се върна, отново беше сам. Дъщерята на конунг Горм била безкрайно бърлива и досадна девойка, не приличала на тихите и благонравни моми на норгите. И момъкът се вслушваше в тишината на съседната стая, където Светослава показваше на сестрите му някакви пъстри и невиджани до тогава шевици.

Трети път замина Харалд за далечната земя на ирите. Бави се дълго, почти цяла зима. И пак се върна сам.

Тогава старата Тира улови сина си за ръка, погледна го засмяна с добрите си ясни очи и му каза:

— Защо губиш напразно времето си, Харалд Харфагер... Ти никога няма да намериш из далечните земи това, което търсиш. Защото

то е тука, твърде близо до тебе... По-хубава от Ослава няма да намериш...

Дълго и славно бе царуването на Харалд и Ослава.

С доброта и смирение младата славянка обузда и укроти буйния нрав на съпруга си. Името на Харалд Харфагер стана знак за примирие, звено за любов и събра около престола му всички размирни, враждуващи дотогава племена на норгите. За пръв път, под неговата мъдра власт, те се обединиха в едно цяло. Така образуваха норвежката държава.

И там, между тия бистри езера и зелени гори, край снежните фиорди кралица Ослава научи жените на норгите да тъкат килими, и да везат шевици с топлите и ярки багри на нейната далечна южна родина и да отглеждат децата си, тъй както някога тя беше гледала да правят близките ѝ в България.

Близо сто години живяха Харалд и жена му край хубавия южен фиорд, където бе израснал нов, цъфтящ град: столицата на обединените норги.

И затова, когато престарялата им кралица склопи очи, обичана като майка и почитана като светица, те не можаха да намерят друг израз за своето дълбоко чувство, освен да кръстят новата столица на нейно име.

Вече повече от хиляда години град Осло ни напомня неувяхващия образ на тази, която бе израсла в земята на Климента, по времето на българския княз Борис.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.